

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ıncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Rıdvan Turan

Mersin Milletvekili

Türkiye'de 6,5 milyon insan, tarım iş gücü alanında çalışmakta ve bunların yarısı mevsimlik tarım işçisidir. Her iki mevsimlik işçiden biri, doğduğu andan itibaren seyahat etmekte ve yaklaşık 48 farklı ile gitmektedir. İşçiler, yaşadıkları illerde iş imkânı bulamayıp, ulaşım masraflarını karşılayamamaktadır. Bu yüzden topluca traktör römorklarına, kamyon kasalarına bindirilen veya trafiğe çıkması uygun olmayan araçlarla yaptıkları yolculuklarda yaşamlarını yitiren kişiler olabilmektedir. İşçiler, kitlesel yaşam yitimlerine neden olan ulaşım kazaları nedeniyle zaman zaman kamuoyunun gündemine gelmektedir. Mevsimlik tarım işçiliğinde, işçiler en fazla yolculuk sırasında hayatını kaybetmektedir. Dün de Mersin'in Silifke ilçesinde tarım işçilerini taşıyan otobüsün kaza yapması sonucu 22 kişi yaralanmış, 5 kişi hayatını kaybetmiştir. Mevsimlik tarım işçilerinin diğer sorunları da ne yazık ki ya fark edilmemekte ya da bilinmemektedir. Özellikle 1990'lardan itibaren Kürt yurttaşların yoğun olarak yaşadığı illerden gelen ve Türkiye'nin batı ve kuzey bölgelerindeki büyükşehirlere ve yakın kentlere göç etmek zorunda kalan yoksul Kürt işçilerin sosyal izolasyondan, etnik ayrımcılığa varan uygulamalara ve saldırılara maruz kaldığı bilinmektedir. İşçiler, sosyal alanlardan uzak kalmakla birlikte, bilgi ve bilişim imkanlarının eksik olması nedeniyle temel eğitim, imkan ve haklarından mahrum kalmaktadır. Çocuk işçiler ise okulda olmaları gerekirken, emek sömürüsü altında, tehlikeli ve sağlıksız koşullarda çalışmaktadır. Son olarak, Antalya'nın Kumluca ilçesinde meydana gelen hortumun uçurduğu sacın başına isabet etmesiyle 13 yaşındaki tarım işçisi Berivan Karakeçili hayatını kaybetmiştir.

Mevsimlik tarım işçileri, çalışma saatleri dışında da çoğunlukla çadır ya da barakalarda elektrik, su, kanalizasyon, imkânları olmadan yaşamaktadırlar. Çalışma ve barınma koşulları nedeniyle, diğer işçilerden farklı sağlık ve güvenlik tehditleriyle karşılaşmaktadırlar. Fare, yılan, akrep, kırkayak vb. böceklerin yaşam ortamında bulunması, sağlıksız içme ve kullanma suyu, saklanamayan ve korunamayan gıdalar, koşulların ne kadar sağlıksız olduğunu göstermektedir.

Mevsimlik tarım işçileri ile ilgili özel bir yasa yoktur. 6331 Sayılı “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” kapsamı dışındaki işlerden sayılmayan, yani kapsamda olması gereken “mevsimlik tarım işçiliği” fiili olarak “işçi sağlığı ve güvenliği hükümlerine” aykırı bir işleyiş arz etmektedir.

Gerek 24 Mart 2010 tarihli Resmi Gazete ‘de yayımlanan Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Hakkında Başbakanlık Genelgesi, gerekse bu genelgeyi yürürlükten kaldıran 19 Nisan 2017 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Mevsimlik Tarım İşçileri ile İlgili 2017/6 Sayılı Başbakanlık Genelgesi, mevsimlik tarım işçilerinin sorunlarını çözme yaklaşımından çok uzaktır. 2010 yılında yayınlanan genelgede Mevsimlik Tarım İşçilerinin “asgari ihtiyaçların karşılandığı barınma yerlerinin işverenlerce karşılanması” öngörülürken yeni genelgede başta barınma koşulları olmak üzere sağlık taraması, aşılama, eğitim, güvenlik gibi bütün işlerin ilgili bakanlık, valilik, müdürlük ve kolluk güçlerince gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Böylelikle işverenin, arazi sahibinin sorumluluğu minimuma indirilmektedir. Hâlbuki 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre işyerinde (tarlada) meydana gelebilecek, sakatlanma veya ölümle sonuçlanabilecek kazalar iş kazasıdır ve toprak sahibi işveren doğrudan sorumludur.

Yeni genelge, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun hükümlerinin uygulanmasına dair muğlak bir durum oluşturmakta, işveren yükümlülükleri hatırlatılmadığı gibi “işveren” kavramı dahi kullanılmamakta, yükümlülüklerin tamamen kamu yönetimlerine ve kaynaklarına bırakıldığı gözlenmektedir. Yaklaşık bir milyon yurttaşın bütün yaşamını etkileyen bu çok boyutlu sorunun ve emek sömürüsünün kanunların kapsamı dışında tutulması ve genelgelere havale edilmesi temel çalışma hak ve özgürlüklerine aykırıdır. Bu bağlamda;

1. Mevsimlik tarım işçilerinin iş sağlığı ve güvenliğine dair, onların lehine gelişecek, eğitim, sağlık, barınma, ulaşım haklarına dair mevzuatta yeni bir düzenleme yapmayı planlıyor musunuz?
2. Tarım işçilerinin, çalışma koşulları ve alanları düşünüldüğünde iş sağlığı ve güvenliğine dair belli birtakım standartlar ve denetim mekanizmaları var mıdır? Varsa standartlar nedir ve kimler denetlemektedir?
3. Kürt işçilerin sosyal izolasyondan, etnik ayrımcılığa varan uygulamalara ve saldırılara karşı, bakanlığınızın bu konuda koruyucu ve önleyici mekanizmaları veya projeleri var mıdır?
4. Çocuk işçiliğinin ve emek sömürüsünün önüne geçmek, çocukları kazanmak ve onların eğitim koşullarını yeniden düzenlemek için çocuklu işçi ailelerinin kalkınmasına yönelik bir resmi düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz?
5. Mevsimlik tarım işçilerinin ulaşım koşullarını düzeltmek, yolculukların güvenli ve sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi ve kazaların önüne geçmek için göç alan ve göç veren yerler içinde ve bu bölgeler arasında diğer bakanlıklar ve trafik ekipleriyle koordineli bir şekilde çalışıyor musunuz? Yapılan uygulamalar nelerdir?
6. Trafiğe uygun olmayan araçlarda ve koşullarda insan hayatını hiçe sayarak tarım işçilerinin ulaşımından sorumlu olan kişiler hakkında, diğer bakanlıklar haricinde, bakanlık olarak herhangi bir yasal bir düzenleme ve yaptırımlarınız var mıdır?

7. Mevsimlik tarım işçilerine yönelik, muğlak olan genelge ve yönetmelikler haricinde, işçilerin hukuki koruma ve sosyal güvencelerine dair özel bir yasa hazırlamayı düşünüyor musunuz?